

КАКО ЛАКО (ПРО)ГОВОРТИ НА СРПСКОМ – СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У НИШУ У СВЕТЛУ МЕТОДИКЕ

(Александар Новаковић, *Увод у методик у наставе српског као страног језика*,
Филозофски факултет, Ниш, 2022)

Интересовање странаца да науче и савладају српски језик потиче још из периода XIX века, када се и методика српског као страног језика спомиње – у нешто скромнијем облику него што је то данас. Од тада па све до средине XX века наставници српског као страног језика проналазили су различите приступе и могућности како би на најлакши могући начин странцима приближили наш језик, а прва озбиљнија истраживања која су имала за циљ да систематизују и теоријски и практично приближе усвајање страног језика из угла наставе јавила су се педесетих година прошлог века. Тада почињу да се пишу прве студије, расправе, радови, спроводе прва емпиријска истраживања, а пишу се и уџбеници (са радним свескама) у којима је представљен садржај који странци треба да усвоје. У таквом расположењу и духу стваране су прилике да се отварају центри – специјализовани за учење српског као страног језика, углавном при факултетима филолошке и филозофске оријентације у Србији. Тако је фебруара 2013. године основан Центар за српски као страни и нематерњи језик на Филозофском факултету Универзитета у Нишу и тада почиње једно плодотворно раздобље у којима су наставници и сарадници имали могућности да се нађу у улози наставника српског као страног језика. Као резултат вишегодишњег и посвећеног рада у Центру настао је и рукопис који је пред нама и који представља први универзитетски уџбеник из ове области – намењен студентима.

Године 2022, у издању Филозофског факултета Универзитета у Нишу, објављен је уџбеник *Увод у методик у наставе српског као страног језика* доц. др Александра Новаковића. Аутор је из угла методике наставе српског као страног језика покушао да на модеран и савремен начин одговори на најзначајнија питања у вези са наставним процесом српског као страног језика – како организовати наставу, шта предавати странцима, које методе и технике користити итд. Књига је, према речима аутора, намењена пре свега студентима који желе да се ближе упознају са овом дисциплином, али (додајемо) и свим истраживачима, лингвистима и љубитељима српског (као страног) језика.

Уџбеник *Увод у методик у наставе српског као страног језика* броји 137 страна, почиње одељком *Увод* (стр. 11–15), након чега следи 11 разноврсних и занимљивих поглавља (лекција): *Историјски развитак методике наставе српског као страног језика* (стр. 15–27), *Појам, предмет и задаци методике наставе српског као страног језика* (стр. 27–33), *Важна организациона питања наставе српског као*

страног језика (стр. 33–45), *Градиво у настави српског као страног језика* (стр. 45–57), *Ученик српског као страног језика* (стр. 57–63), *Мотивација ученика у настави српског као страног језика* (стр. 63–73), *Наставник српског као страног језика* (стр. 73–79), *Уџбеници, радне свеске и приручници у настави српског као страног језика* (стр. 79–93), *Тестови у настави српског као страног језика* (стр. 93–101), *Анализа грешака у настави српског као страног језика* (стр. 101–115), *Примена специјализованог рачунарског софтвера за креирање интерактивног наставног материјала* (стр. 115–125). Након ових поглавља следе *Регистар аутора* (стр. 125–129), *Индекс појмова* (стр. 129–133), *Из рецензија* (стр. 133–137). На крају се налази *Биографија аутора* (стр. 137).

Сама структура уџбеника, као и називи поглавља (лекција), сведоче да се дуго и темељно радило на публикацији рукописа и да су њиме обухваћени сви битни моменти наставе српског као страног језика. Свака од једанаест лекција представља једно од битних методичких питања и важних за будуће студенте, а организована су тако да почињу прикладним цитатом, садрже кључне речи, а завршавају се питањима, радним налозима, практичним задацима и питањима за дискусију – како би студенти промислили о важности и значају лекције и применили стечено знање. Такође, на крају сваке лекције налази се преглед литературе коришћене за писање и обликовање теме. Уџбеник је писан јасним језиком, приступачно и разумљиво што омогућава лепу комуникацију између текста и читаоца: може се читати хронолошки, може селективно.

Аутор је у књизи одговорио на све циљеве који су представљени на почетку књиге у одељку *Увод* (стр. 11–15), односно одговорио је на сва питања која је формулисао прецизно и тачно у првим редовима свог уџбеника. У првој лекицији (*Историјски развитак методике наставе српског као страног језика*) аутор упознаје читаоце са методиком српског као страног језика као са посебном дисциплином – њеним коренима, почецима, важним именима и датумима, методама које су постојале на самим почецима и како су се развијале, а посебна пажња усмерена је на оснивање центара за учење српског језика у које долазе странци, као и на организовање научних конференција, скупова, округлих столова на којима је расправљано о битним и важним питањима у овој области.

Друга лекција (*Појам, предмет и задаци методике наставе српског као страног језика*) доноси поглед на важна методолошка питања, што се види у самом наслову – дефинишу се појам, предмет, задаци методике наставе српског као страног језика; указује се на њену специфичност, са једне стране, али и на интердисциплинарност и повезаност са другим педагошко-дидактичким дисциплинама, као и методичким поддисциплинама – методиком наставе српског као завичајног језика, методиком наставе српског као нематерњег језика и методиком наставе српског као језика окружења и образовања.

Трећа лекција (*Важна организациона питања наставе српског као страног језика*) има значајно место у целокупној публикацији, јер се у њој аутор дотиче важних практичних ствари и питања чији одговори могу бити веома корисни онима који се налазе на почетку и који размишљају да се баве овом облашћу. То су уједно важна методичка питања пред којима су предавачи застајали и *решавали их* у скла-

ду са могућностима и околностима: орагнизовање часа; трајање часа као и њихов број у односу на тип курса; избор метода, типа часа и наставних средстава; формирање група и однос индивидуалног и групног начина рада; тестирање полазника курса; издавање сертификата итд.

Четврто (*Градиво у настави српског као страног језика*), пето (*Ученик српског као страног језика*), шесто (*Мотивација ученика у настави српског као страног језика*) и седмо (*Наставник српског као страног језика*) поглавље обрађују важне методичке и дидактичке чионице сваког наставног процеса – како прилагодити градиво учницима и *распоредити их* на одговарајући ниво учења језика; где је место ученика, каква је његова позиција, да ли матерњи језик – који је близак српском или далек – помаже у процесу савладавања страног језика, и како грешке помажу ученицима да *на њима уче*; (не)мотивисаност ученика од кључне је важности да се оствари главни циљ – развијање и усавршавање језичких вештина за несметано комуницирање са изворним говорницима језика који се учи.

Питањем учбеника, радних свезака и приручника који се могу користити у настави, аутор се бави су у осмом поглављу (*Уџбеници, радне свеске и приручници у настави српског као страног језика*), а циљ је представити све публикације које су досад објављене, анализирати њихов садржај, истаћи њихов значај, а све са циљем да се помогне наставницима (поготову онима који су на почетку) да се лако и успешно припреме за наставни процес. Аутор веома јасно и прегледно даје списак публикација, те тако у оквиру *Уџбеника за учење српског језика на почетном нивоу* издваја тридесет и три публикације; шест у оквиру *Уџбеника за учење језика на средњем нивоу*, односно само један у делу *Уџбеника за учење језика на напредном нивоу*.

Сви они који су макар један час одржали странцима знају колико је питање тестова и тестирања, те утврђивање нивоа знања, веома битан корак. Питањем тестова, њиховом функцијом, детаљном класификацијом, аутор се бави у деветој лекцији (*Тестови у настави српског као страног језика*). Девета лекција (*Анализа грешака у настави српског као страног језика*) доноси поглед на све оне грешке језичког карактера које се јављају код странаца – у говору и писању, а које настају услед неуспешне примене научених језичких правила. Аутор је на једном месту дао преглед литературе и свих оних истраживања у којима су анализиране грешке из различитих углова – зависно од циља истраживања, врсте матерњег језика странаца (Л1), као и језичког нивоа на коме је грешка направљена.

Последња лекција (*Примена специјализованог рачунарског софтвера за креирање интерактивног наставног материјала*) је, иако су све у својој основи такве, веома практичног карактера, јер је у њој представљен програм Adobe Captivate – алат за креирање сложених електронских интерактивних садржаја у настави и за електронско учење. Постепено, корак по корак, уз неколико корисних слика, аутор детаљно предствља споменути програм и рад у њему, како би студенти лако и квалитетно могли да овладају њиме и да га примене у настави; похвално је и то што аутор *дели* своја искуства приликом рада у програму, како би студентима олакшао процес рада.

На крају, ако се погледа поглавље *Регистар аутора* (стр. 125–129) видеће се да оно броји 152 јединице, а сведочи о озбиљности са којом је аутор приступио

писању уџбеника, као и о његовом добром познавању како домаће тако и стране литературе, у свим областима и јединицама које је обрадио.

Имајући у виду све наведене чињенице можемо закључити да уџбеник *Увод у методичку наставе српског као страног језика* представља велики допринос методици наставе српског као страног језика, као и свим осталим методичким поддисциплинама са којима је она у тесној вези. У њој су употпуњена, обogaћена и систематизована на једном месту сва теоријска и практична сазнања у вези са наставним процесом у чијем центру су странци који усвајају наш језик као страни. Кроз јасан стил и обиље различитих врста материјала – нпр. видео-записи са Јутјуба у којима су главни ликови странци који уче наш језик, аутор пружа увид студентима у то које су све њихове могућности и које ресурсе могу користити у једном оваквом типу наставе. На крају, још једном наглашавамо да је уџбеник *Увод у методичку наставе српског као страног језика* вишеструко користан, а ширина обрађених тема указује на његову свестраност – један ауторов цитат, који овде наводимо, потврђује значај овог рукописа: „Нажалост, још увек није написана монографија, нити креиран уџбеник који би био сличан онима који постоје у методици наставе српског као матерњег језика”. Овај уџбеник несумњиво ће бити значајан не само студентима Филозофског факултета у Нишу него и свим осталим студентима, као и љубитељима и проучаваоцима методике и језика уопште.

Нина Љ. Судимац*
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику

* nina.sudimac@filfak.ni.ac.rs